

עין משפט
נר מצוה

ג א ב מיי פ"ה מהלכות מעשה הקרנות הלכה ו:

»

תורה אור השלם

- לא תאפה חמץ חלקים נתתי אותה מאשיך קדש קדשים הוא בחטאת וקאשם:

ויקרא ו, י

והלחוטו צ"ל פסוק זה: וישחט את הקבש במקום אשר ישחט את החטאת זאת העלה במקום הקדש כי בחטאת האקשם הוא לבדו קדש קדשים הוא:

ויקרא יד, יג

ולחוטשו צ"ל פסוק זה: וישחט את קאשם תורה אתו קדם הדבון אשר יכפר בו לו יקרה:

ויקרא ז, ז

הבהו והחטא קדש תאכל יאכלנה במקום קדש תאכל תבצר אהל מועד:

ויקרא ו, יט

וקמך את ידו על ראש החטאת ושחט אותה לחטאת במקום אשר ישחט את העולה: ויקרא ז, לג

גליון הש"ם

ג' ואין דבר של אחר למעלה.
ע"י לקמן ק"נ ג ע"כ מוס' ד"ה מה להלן: **שם** הוא אותה לא דקא. עיין לקמן דף ט"ז ע"כ מוס' ד"ה מה חטאת: **שם** אמרת ק"י. ע"י צ"מ דף קטו [קרי] ע"כ מוס' ד"ה וחדק: **תוס'** ד"ה מה ובי' שכן באין כבבדה.
כלקמן דף ק"ג ע"כ:

מוסף רש"י

החילה. לשון מחול סביב (פסחים מח): חטאת נאמר בה היא בשחיטה היא לשמה כשיירה שלא לשמה פסולה. כשייר נשחט מבי בשחיטתו ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה לפני ד' הורא. הוא ששחטנו לשם חטאת ושל לא פסול הוא משמע כשייחיה יקא **שם** כשייחיה יקא כשר ואם ולו פסול ומיה לניסין פסול דחטאת: אף אישם נאמר בו הורא. הוא לשמו כשר שלא לשמו פסול. וכן אכלן כשייחיה יקא **שם** כשייחיה יקא כשר ואם ולו פסול דחטאת: אף אישם נאמר בו הורא. הוא לשמו כשר שלא לשמו פסול. וזה כראי זה הצד השווה שבהן שהן קדשי קדשים ודמן למטה אף אני אביא אישם שהוא קודש קדשים ודמו למטה א"ל רבא מפרזקיא לרב אשי ולפרוך מה להצד השווה שבהן שכן אין להן קצבה תאמר באשם שיש לו קצבה אלא היינו טעמא דרבי אליעזר דאמר קרא **הכהן המחטא אותה אותה דמה למעלה** * ואין דמו של אחר למעלה אי הכי חטאת ג' גמי נימא **אותה לשמה כשרה** שלא לשמה פסולה הא שאר זבחים בין לשמן בין שלא לשמן כשרין * **ההוא אותה** לאו דוקא דהא שייר ברבי אליעזר דהא שייר עולת העוף בזביחה מיהא לא שייר מידי ואי בעית אימא הא מגי רבי אלעזר ברבי שמעון היא דאמר האי מקום לחוד והאי מקום לחוד **"דתניא דמים התחתונים ניתנין מחוט הסיקרא ולמטה מחוט הסיקרא ולמעלה** אמר רבי אלעזר ברבי שמעון במה דברים אמורין בעולת העוף אבל בחטאת בהמה היא עצמה אין נעשה אלא על גופה של קרן: ***תנן התם שהיה רבי עקיבא אומר כל דמים שנכנסו להיכל לכפר פסולים וחכמים אומרים חטאת בלבד רבי אליעזר אומר אף האשם שנאמר בחטאת כאשם בשלמא רבי אליעזר כדקאמר טעמא אלא רבנן מאי א' טעמא אמר רבא אשם נכנס דמו לפנים פסול לא מצית * אמרת קל וחומר מעולה מה**

שיטה מקובצת

הרי הוא אומר בחטאת כאשם. פ"ה דקדושין א"ר יוסי. וא"י והלא אין היקש למטה. וי"ל דשמי דמה דמיעת רחמנא אותה אותה שלא לשמה אבל חתה לא כחלמין ע"כ דלעיל (דף ק"ג). וא"י רבי אליעזר למאי דכנס דהו איה. וי"ל דדריש אותה כרב אלא דתמי טבלי לפסול לעיל (דף ט"ז) מלאתה. וטבלי קרא לבי פ"ה דלחם (תוס' סו'ו). **הוא חטאת** שלא לשמה פסול. פ"י כמו חטאת ששחטה שלא לשמה. וא"י והלא גמריה דחטאת לא מבי פסול שלא לשמה למטה (אלא דלניסין משלמים). וא"י רבי למד מן הלמד בקדשים. וי"ל דלמטה לא נריך דמקור (לחם ע"כ). **חטאת** (חורק). **חטאת** חטאת חטאת (תוס' סו'ו). **חטאת** דשמיעת הקול יחיד. פ"י דלחם כה כרת. וא"י איכ' אתי מ"ח ע"כ לעיל שם ב"ד כרת. וי"ל דרמי' (שם) חטאת חילת כרת. וא"י איכ' הכמה ממי מתי מתי' ע"כ חטאת מלפני' על חייבי כריתות משאיכ' כחטאת. וי"ל דשם חטאת

חטאת נאמר בה היא. ככמה מקומות משמע דמדכתיב היא נפקא לן עכונא ותימה דלעיל נפקא לן מקראי אחריתה ולעיל (דף ה:) * פירשמי: **הרי הוא אומר בחטאת כאשם.** כאשם מזו"ע * כתיב והוה מזל' למילף אשם מחטאת כגזירה שוה דעון [א' עון

מחטאת דשמיעת קול דהא למומרת **נרצה** גמירי [א' ואין ג"ש למחלה כדלמר ברש' מנחות (דף ז.) אלא אי לאו היקשא הוה ממעט אשם מאותה: **מה להצד השווה שבהן שבר צד כרת.** ברת. ואע"ג דלשם תלוי נמי צא על כרת אינו צא לכפר אלא להגן ולכי ממיעד מייחתי חטאת וה"נ הוה מזל' למימר * שכן צאין כצנור: **מחטאת דשמיעת הקול.** וליכא למיפרך מה לשם חטאת שכן כרת * כדדא מחדא לא פרכינן כל דהו: **ומה עולה** שהיא **בד"ר** ב"י. מימה עיין דלתי הא' ק"ו ומיפין מהיקשא אס כן מהא עולה פסולה שלא לשמה ק"ו מחטאת שאינה כליל וכי תימא מה לחטאת שכן מכפרת פסח יוכיח ומיחו עיין דכתיב אותה כחטאת לא קשה. ותימה (ס') לסבירתו דעניד קל וחומר מעולה שהיא כליל שלא לשמו נמי ליכשר כאשם [א' ותו לימא חטאת יוכיח: הג"ה **כל דמים שנכנסו להיכל לכפר פסולים.** לא דמי להא דלמר (לקמן דף סג.) ומנחות דף ת. ושם] **ששחטן** [א' כהיכל כשירות לא יקא טפל חומר מן העיקר דהני מילי היכא דכתיב אל פתח אהל מועד שחלה [א' הכשירו כהיכל:

כל הזבחים פרק ראשון זבחים

חורגי חילול. ולא יקום דעין. ולקמן פריך וניהדר דינא וייתי כמה **הצד נאמר צה היא כשיחטה** [א' שער נשיא: **הרי הוא אומר כו'** ואין משיצין על הדיקא. ולקמן [א' צסוף שמעתא מפרש טעמייהו [א' דרצנן דסמכי להיקשא אחריתה וכן היקשא דרשינן [א' למילתא אחריתי: **סו"י** [א' **כמה הצד.** דפסח וחטאת נאכלין (לויס ולינה) אף איזי אשם: **לד כרה.** חטאת צאה על שגגת כרת ופסח חייצים עליו כרת טהור שלא היה בדרך רחוקה: **שכן נכנס דמה לפני ולפנים.** כגון ציוס הכפורים: **כחטאות החינוגות קאמרינן.** כמתני' דפסולה ואע"ג דלא עיילי לפניס ומינייהו יליף ר' אליעזר: **שאם נכנס דמה לפניס פסול** [א'. פירכא היא ור"ה [א' כחמר צאשם דלא מייפסלי כהני: **איזי ניה לרבי אליעזר אף צאשם** [א'. שזכנס דמו לפניס פסול לקמן רבי אליעזר דליינה צאה על כרת: **ולמיהדר דינא וליייתי במה הצד משום דאיכא למיפרך מה להצד השווה שבהן שכן יש בהן (ס') צד כרת אמר [א' לו ר' יהושע לא אם אמרת בחטאת שכן דמה למעלה ולימא ליה לא אם אמרת בחטאת שכן נכנס דמה לפני ולפנים כחטאות החינוגות קאמרינן שאם נכנס דמה [א' [לפני] ולפנים פסולה אית ליה לרבי אליעזר אף האשם (ס') שכן מכפרת על חייבי כריתות: **מחטאת דשמיעת קול.** יליף רבי אליעזר דליינה צאה על כרת: **ולמא ליה שכן טעונה ארבע מחטות.** תאמר צאשם שאינו חלף אלא שם מחטות שהן ד': **כר' ישמעאל כו'** כחזירו מקומן (לקמן גג:) נאמר כאן כציב צעולה ואשם ונאמר להלן כציב כחטאת [מהילולאים] מה להלן פיסוק ארבע מחטות [ד' דהא ד' (ו) מחטות כחציב צה ואי אפשר לשתי קרנות צבת אחת אף כאלן פיסוק ד' מחטות צבותא [א' משנה שנותן לקרן שנותן כשמים לריך לפסוק לצפונה של קרן ולמזרחא של קרן: **ולמא ליה שכן טעונין** [א' ד' של קרן: **ולמא ליה שכן טעונין** [א' ד' מחטות על ד' קרנות. מה שאין כן כאשם דר' ישמעאל גופיה לא צעי כשאר זבחים אלא ד' מחטות כשמי קרנות דקתני [א' דדר' ישמעאל אי מה להלן ארבע מחטות [על ד' ארבע קרנות] יסוד כאן כו' למתנה עולה טעונה יסוד וקרן מזרחית דרומית לא היה לה יסוד: **וליעעמד.** טובא הוה ליה לרבי יהושע למיפרך דהא איכא קרן ואלצב וחודה שחטאת (ט) טעונה ליתן מתנומיה כאלצב כנגד חודה של (ס') קרן [א' אכן של אמה על אמה כרוס אמה צד' מקלצות המוצא מה שאין כן בשאר הדמים דאפילו עולת העוף שהיא למעלה מחוט הסיקרא כלקמן אינה כריכה להגביה כ"כ ולמה על הקרן ממש אלא שמהא למעלה מן החוט כל שהוא כדמניא לקמן [דף סה.] עשאה למטה מרגליו אפי' אמה כשרה ואין שום זבח טעון מחטות אלצב אלא וזרק מן הכלי אי קיר המוצא בה] למקלצותיו השמים והדם מתפשט לצפון ולמערב ואין מחמתו [א' כנגד חודה כמשך מלמעלה למטה כחטאת שאריכה כנגד**

חודה לקמן כחזירו מקומן (דף גג:) נאמר כאן כציב צעולה ואשם ונאמר להלן כציב כחטאת [מהילולאים] מה להלן פיסוק ארבע מחטות [ד' דהא ד' (ו) מחטות כחציב צה ואי אפשר לשתי קרנות צבת אחת אף כאלן פיסוק ד' מחטות צבותא [א' משנה שנותן לקרן שנותן כשמים לריך לפסוק לצפונה של קרן ולמזרחא של קרן: **ולמא ליה שכן טעונין** [א' ד' של קרן: **ולמא ליה שכן טעונין** [א' ד' מחטות על ד' קרנות. מה שאין כן כאשם דר' ישמעאל גופיה לא צעי כשאר זבחים אלא ד' מחטות כשמי קרנות דקתני [א' דדר' ישמעאל אי מה להלן ארבע מחטות [על ד' ארבע קרנות] יסוד כאן כו' למתנה עולה טעונה יסוד וקרן מזרחית דרומית לא היה לה יסוד: **וליעעמד.** טובא הוה ליה לרבי יהושע למיפרך דהא איכא קרן ואלצב וחודה שחטאת (ט) טעונה ליתן מתנומיה כאלצב כנגד חודה של (ס') קרן [א' אכן של אמה על אמה כרוס אמה צד' מקלצות המוצא מה שאין כן בשאר הדמים דאפילו עולת העוף שהיא למעלה מחוט הסיקרא כלקמן אינה כריכה להגביה כ"כ ולמה על הקרן ממש אלא שמהא למעלה מן החוט כל שהוא כדמניא לקמן [דף סה.] עשאה למטה מרגליו אפי' אמה כשרה ואין שום זבח טעון מחטות אלצב אלא וזרק מן הכלי אי קיר המוצא בה] למקלצותיו השמים והדם מתפשט לצפון ולמערב ואין מחמתו [א' כנגד חודה כמשך מלמעלה למטה כחטאת שאריכה כנגד

חודה לקמן כחזירו מקומן (דף גג:) **ולמא ליה רבי אליעזר אשם נמי דמו למעלה.** דהא רבי אליעזר מקיש אשם לחטאת: **חטאת העוף.** דמה למטה לקמן בפרק קדשי קדשים (דף סג.) **אינה מין זבח.** אלא מין מליקה: **אין להן קלצב.** לדמיהן ואשם יש לו קלצב לדמיו * **כצקס שקלים: מחטאת אופה.** הזורק דמה וכחטאת כתיב ומיעט אותה כחטאת למעוטי שאר קדשים ממקום שאל דמו של חטאת: **אי הכי.** כשיחטת חטאת נמי כתיב (א) אותה לחטאת ומיעוטא הוא הקטירה ר"ה אליעזר דלמעוטי שאר קדשים מפסול שלא לשמו: **שייר עולת העוף.** שהיא למעלה דליפנין לקמן (דף סה.) מומלך והקטיר מה הקטירה כראשו של מוצא אף מליקה כראשו של מוצא: **כזביחה** [א' ולא שייר מיד **א' ארצב שהוא זבח** לא שייר כלום שכל הזבחים נמעטו שלא יהא דמו [א' למעלה ועולת העוף לאו שיוורא הוא דלינו זבח כמותו: **הא מני.** דלא חשיב עולת העוף שיור רבי אלעזר כר' שמעון היא: **דלמר האי מקום.** דחטאת כהמה לחוד ודעולת העוף לחוד אע"פ ששניהם למעלה אין מקומן שוה הלכך כמיעוטא דגבי זריקת חטאת ליכא שיור: **כמה דברים אמורים.** דעליונים לא קביע להו מקום אלא שהיו מן החוט ולמעלה: **צעולם העוף אכל חטאת כהמה אינה נעשים אלא כגופה של קרן.** האכן של אמה על אמה שבראש מוצא [א' שכל למטה מן הקרנות פסולה ואף על פי שהיא למעלה מן החוט ארבע אמות: **כל דמים.** החיונים שנכנסו להיכל לכפר פסולין ואף על גב דלא כתיב אלא וכל חטאת אשר יוצא מדמה וגו' (ויקרא ו) מרצה רבי עקיבא קדשי קדשים וקדשים קלים מריציה דכל וכל לקמן בכל הזבחים שנמערבו (דף צב.) **אלא לרצנן מאי טעמייהו.** הא ודאי איחקש אשם לחטאת:

עולה

מיהא כליל (שם' [ב' דמן (שם' [ב' המזבח (שם' [ל' מיתת מצורע מומת כי כמזורע כתיב חטאת האשם (ויקרא יד) אכן כפרשת האשם (ויקרא ז) כמות כחטאת כאשם, ועי' רש"י מנחות כח ע"כ ד"ה היקש דחטאת ואשם וכו' (מגרי"ב). ועי' יפה עינים וכו' לעיל אות ו' [א' דיעור מחטאת כליל (שם' [וכן צ"ל וסס דעונו עונו: [ב' גמריי בריש מנחות ואין ג"ש למחצה אלא אי כר, כליל (שם' [ג' ע"י צ"ק, פ"מ, ח"י וטו"ק, מ"ש לכלל דברי המוס'. ובס' כה"י כי דמיתבת ותימה עקב"ד מלמד טועה כמנו. ודכו"י ש"ס יש בהמה על הכליון וי"ל. [למן הכותב ר"י שכתב חסר קרן וקרן לריות [באשמן] וי"ל דאיכא למפרך [מהן] לעולם שכן אינה מכפרת וחו כר דורקן היקע עמ"ל: [ד' כדיו דאמר מנחות שכתבו בהיכל. ובס"מ מגיה דאמר בפ"ק דמנחות שלמים ששחטו [ל"ל ששחטן] בהיכל. וכן הוה גם כד"ב. ועי' ח"י וי"ק. ובס"מ משמע שממך כל דיעור זה המותם: [לח' שחלה הכותב באהל מועד כליל (שם' [וכן

מסורת הש"ס

א' תיב ויקרא חובה פ"ח ה"ו, ג [לעיל ה: ז: מנחות ד. ד] לקמן ב"י, א [ומכר מנחות כה. לקמן קט"ו, ד] [ולקמן גג: ד: ד, ט] [ועי' מוספות לקמן צב: ד"ה וקרינן, ו] [ולקמן גז: ד: יבמות מ"ח: וס"ג, ו] לקמן גג, ח [לקמן קט"ו, ט] לקמן גג, ט' ע"י כריתות כו:, כ [נד"ה מעטן, ו חורין קטו.

»

הגהות הב"ח

(א) גמי לז כרת. נ"ב ע"ל חתמל דף גי: (ב) שם אף האשם ולימא ליה שכן מכפרת וכו' מחטאת דשמיעת הקול ולימא ליה שכן וכו' שכן טעונה ארבע מחטות על ארבע קרנות: (א) שם רצנן מאי טעמייהו אמר רבא: (ד) רש"י דכ"י ישמעאל וכו' דהא ד' קרנות כתיב צה ואי אפשר לדי' קרנות צבת אחת: (פ) ד"ה ולעמדך וכו' כנגד חודה של קרן קרן אכן: (ד) ו"ה אי הכי וכו' מביי ורש"ט אותה: (ו) ד"ה כזביחה וכו' בדבר: (ח) תוס' ד"ה ומה עולה וכו' ותימה לפרה. נ"ב ואין לקשות דליכא למיפרך מה [ועלה שכן] אינה מכפרת דליכא למימר מחטאת העוף מוכת כיון דגם חטאת העוף שלא לשמו פסול כדלמא פ"ק קדשי קדשים דף סג ע"כ כפרש"י ע"ש ותו לכתא שום שכיח:

»

שינויי נוסחאות

[א] כחטאי' חזרת. וכו"ה כרש"י ד"ו ופרידג, וכו"ה כחטאי' גמל' [א] בשחיטה היא. ליתא כחטאי' ופרידג. וכן כרש"י מחקק, ועי' דק"ס ומהל"ט דכ"ה מן הסולדיוס ר' יהושע לקמן: [ב] כחטאי' ליתא בזביחה, וכו"ה ככל הנ"ל צלות ג. צ"ק הוצא טוס' ס"ו נאמר בו הוא לשמו וכו'. וכו"ה כדיו ש"ח: [ד] אימוריו (ש"ס ב"י: [ח] הרי הוא (ש"ס, וכו"ה ברש"י: [ז] כ"ל (ש"ס) (ש"ס כ"י וס"א, וכו"ה בר"ש, ומושב מ"ש כחז"ה הרי כו' "כאשם מזורע", ודלא כהגרי"צ לקמן אות ו' ועי' גם כה"י וטו"ק [לחם] ה"ל: [א] אמר בו אמר לו (ש"ס: [ח] כחטאי' דמה לפניס פסולה וכו"ה, וכו"ה כרש"י וכו"ה, [מה] וכלא שער כד' וכלא ל"ל לפני לפנים הוא [ט"ס: [א] כ"ל בחטאת (כ"י וכו' וכו"ה כדיו גמל' ומוס', ומוז' לפסול לעיל בחטאת החינוגות, אף כרש"י כ"י מגיה גמל' מחטאת ולפסוליו: [א] טעונין (כחתי' דה"י: [א] צ"ל ארבע מחטות, ארבע מחטות על ארבע קרנות (ש"ס ב"י, וכו"ה פרידג, [בס"מ שער צב' (כאות ס) זינו טענות הכהן ו' כרש"י, [ח] תיבות (שכן טענות) ליתא כחטאי' וכו"ה: [ו] וסופיסוס דפוס' פסד"מ וסס כמגרייס מונעיס, וכו"ה כד' להפסקין בין תימיון וקווקול. אף לפי טעמ' כ"ל של ספ"מ מוח גם כ"ל: [ב] אמרת בחטאת כר כליל (ש"ס וכו"ה). כחטאי' אם אמרת בחטאת שכן דמה למעלה: [ג] כ"ל בשחיטות חטאת (מגו"ה) כד"ל בשחיטה: [ד] בשחיטות (ש"ס) והוא מן הפיוס, ודלא לעיל אות ג: [ו] כ"ל טעמיה דר' יהושע דמקור (ש"ס) ועי' צ"ק: [ז] דרש"י (ש"ס ב"י: [ז] ותימיו כר דאכלין כליל. (ש"ס, וכו"ה בב"ב גמל:) [ח] פסולה (כחתי'): [ט] האשם (ש"ס: [ב] כ"ל מחטות ארבע נפסקות זו מזו דהא ארבע קרנות כתיבי (כ"י), וכן כרש"י הגיה ד' חטאת ודלא הג' הכ"י: [א] דהותה מנהג שנותן לקרן שהיא (כ"י פ"ד וכו'): [ב] טעונה (כחתי'): [ג] דקתני התם (ש"ס: [ד] קרן שהיה אכן כליל (צ"ק וק"י), ודלא הכהן הכה"י. כ"י הגיה קרן מנשך מלמעלה ומלמטה ודקרין היה אכן, [למארה צ"ל צמךך מלמעלה למטה, ולמטה רש"י לאלן: [כח] מנחות לשני מקצעותיו והרה כליל (צ"ק: [ב] מחמתן (כחתי'): [כז] בזביחה